

Küresel Plastik Anlaşmasının başarılı olması için bilimin gösterdiği temel unsurlar

Plastik kirliliği, insan sağlığı (Deeney vd. 2024), çevre, iklim (Bauer vd. 2022) ve biyoçeşitlilik (da Silva vd. 2023; Daghighi vd. 2023) üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle yaygın zarara neden olmaktadır (Carney Almroth vd. 2024). Bunun yanında insan hakları (UNGA 2022; O'Meara 2022) ve ekonomi (Cordier vd. 2024; Trasande vd. 2024) üzerinde de olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Bu etkiler, hammadde çıkarımından kirliliğin giderilme çabalarına kadar plastik yaşam döngüsünün tüm aşamalarında ortaya çıkmaktadır (Bergmann vd. 2023; Brander vd. 2024).

Yılda yaklaşık 460 milyon ton plastik üretilmektedir ve olağan senaryoya göre üretimin 2060 yılına kadar üç katına çıkması beklenmektedir (Baztan 2024). Bu durum sürdürülebilirliğin çevresel, sosyal ve ekonomik (de Sousa 2021; Rognerud vd. 2022; Stoett vd. 2024) uçayağını da tehdit etmektedir. Bilimsel kanıtlar, bu sorunların yalnızca atık yönetimi ile ele alınamayacağını ve birincil plastik üretiminin azaltılmasının gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır (Baztan ve ark. 2024; Cowger ve ark. 2024; Zheng & Suh 2019; OECD 2024).

Bilimsel kanıtlar, etkili bir anlaşmanın iyi tanımlanmış bir kapsama ve aşağıdaki küresel ve ulusal olarak zorunlu temel unsurları içeren etkili uygulama araçlarına sahip olması gerektiğini göstermektedir:

- İnsan sağlığını ve çevreyi korumak ve 2040 yılına kadar plastik kirliliğini sona erdirmek için plastiklerin tüm yaşam döngüsünü ele alan bir kapsama sahip olmalıdır (Bergmann ve ark. 2022).
- Birincil plastik üretimi için azaltım hedefleri ve plastik ile ilişkili kimyasallar ve plastik alternatifleri de dâhil olmak üzere tüm plastikler için iddialı ve yasal olarak bağlayıcı azaltım teşviklerine yer verilmelidir (Baztan vd. 2024).
- Tehlike ve grup temelli yaklaşımlar kullanılarak plastiklerle ilişkili ve endişe yaratan kimyasallara yönelik kısıtlamalar ve yasaklar küresel ve etkin bir düzenleme için elzemdir çünkü plastikle ilişkili kimyasalların sadece küçük bir kısmı mevcut çok taraflı çevre anlaşmaları kapsamına girmektedir (UNEP 2023; Wagner vd. 2024).
- Tüm plastik kirliliğinin yaklaşık dörtte birini oluşturdukları, zararlı oldukları ve çevreden uzaklaştırılmadıkları göz önüne alındığında, plastiklerin tüm yaşam döngüsü boyunca mikro ve nanoplastiklerin üretiminin ve çevreye salımının azaltılmasına yönelik hükümler içermelidir (Thompson ve ark. 2024).
- Gereklisi olmayan plastikle ilişkili kimyasalların, malzemelerin ve ürünlerin aşamalı olarak kullanımdan kaldırılması ve toplumun sağlığı, güvenliği ve işleyişi için kritik öneme sahip olan ve şu anda daha güvenli ve daha sürdürülebilir alternatiflerin ve ikamelerin mevcut olmadığı tehlikeli plastikler için de zamana bağlı muafiyetlere izin vermek için temel kullanım yaklaşımının uygulanması gerekmektedir (Deeney et al 2024).
- Plastiklere, kimyasallara, malzemelere, ürünlere, teknolojilere, alternatiflere ve ikamelere uygulanacak uyumlaştırılmış güvenlik, çevresel ve sosyokültürel sürdürülebilirlik kriterleri ve kapsamlı ön testleri içermelidir (Scientists Coalition 2024).
- Atık hiyerarşisi ilkelerine bağlılık, azaltma, yeniden kullanım ve yeniden doldurma sistemlerine öncelik verilmesi ve güvenli ve çevreye duyarlı toplama, işleme ve bertaraf ile atık yönetimi stratejilerinin iyileştirilmesine dair hükümler içermelidir (SKA 11.6.1; Syberg vd., 2024).
- Plastikle ilişkili kimyasallar, malzemeler, ürünler ve bunları destekleyen teknolojiler, sistemler ve hizmetlerin şeffaflığı, raporlanması ve izlenmesine yönelik gereklilikler sağlanmalıdır. Tedarik zinciri boyunca uyum ve uygulama için ölçülebilir göstergeler içeren uyumlaştırılmış kriterlere ihtiyaç duyulmaktadır (Brander vd. 2024).
- Tarafların anlaşmadaki yükümlülüklerini yerine getirmelerini destekleyen (Maes ve diğerleri 2023) ve plastiklerin tüm yaşam döngüsü boyunca etkilenen nüfuslar, topluluklar ve işçiler için adil bir geçiş sağlayan (O'Hare ve diğerleri 2023; Dauvergne 2023) özel bir mali mekanizmanın yanı sıra teknik işbirliği, kapasite geliştirme ve işbirliği ve ticaretle ilgili hükümler yer almalıdır.
- Çıkar çatışmalarını yönetmek ve azaltmak için açık mekanizmalara sahip, çeşitli plastik kirliliği uzmanlarından ve hak sahiplerinden oluşan özel bir bağımsız bilim politikası ara yüzü tesis edilmelidir (Thompson ve ark. 2024).